

Het voortleven van het godinnenerfgoed,

Naar een synthese van schijnbare diversiteit (2014) door Wim Bonis

Een indrukwekkende studie over het godinnenerfgoed, waarin de schrijver allerlei inzichten samenbrengt en uitlegt hoe onze (vrouwen) geschiedenis en herinneringen gefragmenteerd zijn geraakt door o.a. de ontwikkeling van het abstracte wetenschapsdenken. Zijn studie brengt al die velden samen waarvan de Academie de intentie heeft om kennis te delen.

Vooraf zijn optimistische stelling, waarbij hij de hedendaagse ontwikkelingen beschrijft die hun wortels hebben in het godinnenerfgoed, bemoedigt mij. Door de enorme scheefgroei in ons westerse denken veroorzaakt door een eeuwenlange cultuur van dualisme, wat de schrijver op een heldere manier uitlegt, kun je ontmoedigd raken bij de enorme taak die een verandering vraagt. Echter er blijkt veel van het godinnenerfgoed ondergronds te hebben voortbestaan. Heel troostend en hoopvol, dat zoiets fundamenteel menselijks als het godinnenerfgoed zich niet laat wegvagen. En dat we ook niet helemaal opnieuw hoeven te beginnen maar dat we ons dit verleden en heden bewust kunnen worden en door belangrijke inzichten weer op de juiste manier met elkaar kunnen verbinden.

Onmogelijk om alles te benoemen uit deze studie. Bonis put uit een enorme literatuurlijst waarin uiteraard ook titels van Annine van der Meer, Selma Sevenhuijsen, Riane Eisler, Clarissa Pinkola Estés, Jean Bolen, Barbara Walker, Jane Goodall, Frans de Waal, JJ Bachofen, Carl C. Jung en Gilles Quispel niet ontbreken.

Het Godinnenerfgoed is meer dan alleen Godin(nen)verering, omdat zich buiten die religieuze sfeer ook allerlei ontwikkelingen laten zien sinds de 19e eeuw. Daarom bevat het boek na de inleiding drie delen: Het religieuze voortleven, Het seculiere voortleven en Het spirituele voortleven. Zoals Bonis stelt vormt het seculiere voortleven een belangrijke en onmisbare schakel tussen het religieuze en het spirituele voortleven: de missing link.

Maar eerst legt de schrijver uit wat het Godinnenerfgoed inhoudt en waarin de Godin(nen)verering zich onderscheidt van de God(en)verering. De Godin is bijv. altijd verbonden met een plek (een berg, bron, woud, rivier enz.) terwijl de mannelijke God altijd verbonden is met een volk. Hij schiep de wereld van buitenaf (zoals God uit de Bijbel, Allah in de Islam en Jahweh in het Judaïsme) en hij maakte geen onderdeel uit van zijn eigen schepping terwijl de Godin de schepping zelf was en er niet losgemaakt van kon worden. Bij de mannelijke God maakt de mens geen direct deel uit van het leven en staat hij er zelfs min of meer vijandig tegenover terwijl de Godin zelf middenin het leven staat en er intiem mee verbonden is. De Godin staat altijd voor het ontastbare geheel van de schepping (Zoe) en de God voor een specifiek tastbaar deel van de schepping (Bios), zoals dat ook is overgeleverd in de landbouwmythen van de (moeder) Godin met haar zoon/geliefde. Want net als de moeder dat doet aan de foetus en later aan haar kind biedt de matrix (wat behalve materie ook de ziel, geest en het bewustzijn omvat) de veiligheid en geborgenheid (de voorwaarden) om het leven tot ontwikkeling te laten komen. Bovendien is in elke matrix het leven cyclisch in beweging. Wasteland, de Engelse term voor onvruchtbaar land zonder voorspoed is de zichtbare manifestatie van het verloren contact met het Godinnenerfgoed.

In het Godinnenerfgoed staat bijv. de immanentie, het afdalen in het zielenleven, centraal. Dit in tegenstelling tot het Christendom waar de transcendentie centraal staat, het loskomen van het lage 'aardse'. Binnen het Godinnenerfgoed is het leven primair een gift en staat de dankbaarheid voor deze gift in ons leven centraal. Ook ontstaat in het Godinnenerfgoed de orde van binnenuit, het leven heeft dus vanaf de basis een geordend karakter: orde wordt niet van buitenaf opgelegd. En vanzelfsprekend staat in het Godinnenerfgoed de vrouw in een hoog aanzien; het vrouwelijke principe gaat uit van gelijkwaardigheid. Dit zijn slechts enkele van de vele verschillen met de God(en)verering.

Dat Godinnen op religieus gebied een belangrijke rol hebben gespeeld wordt onder academische wetenschappers en ook onafhankelijke onderzoekers nog steeds als controversieel beschouwd. Dat is de macht van het patriarchaat in de academische wereld. Want het Godinnenerfgoed ondergraaft het traditionele wereldbeeld op een paar essentiële punten: het erkent de realiteit van een spirituele wereld als basis van de materiële tastbare wereld, maar het ontkent ook de ontwikkeling van een primitieve, wilde mens naar een beschaafde, moderne mens. Al in de prehistorie is er sprake geweest van een hoge vorm van beschaving en dat conflicteert met de Westerse opvatting van een geleidelijke, lineaire ontwikkeling.

Het religieuze voortleven voert ons van de grotten en van megalithische graven ontworpen als baarmoeder, waarbij het Engelse tomb is afgeleid van womb (baarmoeder) zgn. Passage graves met rituelen voor wedergeboorte, naar de kathedraal als lichaam van de godin, de troon waar de moedergodin zit en heerst over het universum. Waarbij de dikke pilaren de bomen uitbeelden en de ruimte ertussen de 'heidense' open plek. (Mooi beeld!!) De grotculturen van het Oude Europa hebben vereringsvormen die ver teruggaan tot in de Paleolithische tijd waarbij de mensen zich via de spiraal en later het labyrint verbonden met de aarde-energieën en die in rituelen aldus bewerkten. Bij al deze voorbeelden wordt benoemd hoe de Christelijke cultuur streed tegen deze heidense praktijken, tegen het aardse kwaad door hun benoemd als de duivel.

Het seculiere voortleven vormt het grootste deel in het boek waarbij het dualistische en materialistische denken in de wetenschap gekenmerkt wordt als een strijd tegen het godinnenerfgoed zonder dat ze dit zelf ooit zo benoemen!

Het Godinnenerfgoed leidt door het christelijke regime eeuwenlang een ondergronds bestaan, een naar het onbewuste verdrongen bestaan.

Maar langzaam vindt er, nadat de beperkte christelijke visie in de 19^e eeuw door o.a. Nietzsche is verworpen, in het innerlijk van de mens een proces van bewustwording af in vele gebieden. Door ontwikkelingen op het gebied van bijv. antropologie en archeologie c.q. middels ontdekkingsreizen en onderzoek komt er ruimte voor het Godinnenerfgoed.

De terugkeer van het beeld, de herontdekking van de mythologische wereld, de holistische geneeskunde, het internet, partnerschap, giftgeven, zorgethiek en altruïsme zijn slechts enkele van de onderwerpen die Bonis behandelt waarbij ook weer de nadruk ligt op het positieve zoals de herwaardering van de Ander, het vrouwelijke, het dierlijke en van 'boeren' en 'primitieven'. Met tot slot de ontwikkeling die gaande is van ego bewustzijn naar eco bewustzijn. Heel bijzonder in dit deel is ook de studie over Rechtvaardigheid waarbij er uitleg

wordt gegeven aan een aanpak als rechtvaardigheid vooraf d.m.v. het plichtsbesef, en rechtvaardigheid achteraf d.m.v. de correctie. De Minangkabau cultuur dient hierbij als een voorbeeld van rechtvaardigheid vooraf. De Minangkabau zien criminaliteit vooral als een mannenprobleem en vrouwen richten zich er, al in een vroeg stadium van de opvoeding, op om de criminaliteit in de kiem te smoren.

In het laatste deel Het spirituele voorleven blijkt hoe belangrijk dit tussengebied van het seculiere voorleven is om te begrijpen hoe het religieuze erfgoed en de hedendaagse spirituele ontwikkelingen met elkaar in verbinding staan en een continuïteit vormen. Deze moderne spiritualiteit is totaal anders als de Christelijke spiritualiteit die wordt bepaald door de dualistische scheiding van lichaam en geest. Want het lichamelijke en het geestelijke krijgen weer verbinding. Maar niet zonder strijd, er blijven tegenstanders van de overtuiging dat de Godin aan de basis stond van onze religiebeleving. En ook die voert Bonis op. Door onderzoek van vrouwen in de vrouwelijke kant van het Christendom, in oude Godinnenculturen en in bijv. de Oosterse cultuur richt de ontwikkeling zich veel meer naar een holistisch denkbeeld en wereldbeeld. En zo komen we weer terug bij de matrix. 'Als we ons bewust zijn van het feit dat we leven in een matrix-wereld overal en altijd overkoepeld door een Heilige Matrix, dan zijn we ons bewust van iets dat machtig en onmeetbaar groot is maar vooral dat we ondanks ellende en problemen op ons pad omringd en gekoesterd worden door een ons goed gezind universum.'

En deze ontwikkeling, zo concludeert Bonis, is een historische ommekeer.

Een bijzonder studieboek met een positieve stelling en alhoewel de vele quotes van bestudeerde schrijvers het lezen tot een intensieve bezigheid maken, is het aanbieden van zoveel diverse gezichtspunten en titels van schrijvers zeker ook een aanbeveling voor wie zich verder wil verdiepen in één of meer van de behandelde onderwerpen.

Ine van Staveren, juli 2015